

Podnebna konferenca v Bakuju 2024

Ines Velić,

ustanova: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo

predmet: Trajnostno inženirstvo, mentor: prof. dr. Matjaž Mikoš

Datum: 6.1.2025

Povzetek in mnenje avtorice

Dejstvo je, da bomo mladi najbolj občutili posledice podnebne krize in današnjih političnih odločitev. Obdobje med leti 2030-2050 o katerih velikokrat slišimo ko je govora o podnebnih spremembah so za nas mlade zelo realna leta, srednja leta. Takrat bomo zaključevali študij, se zaposlili, začeli živeti samostojno življenje. Pravijo, da bomo mladi doživeli sedemkrat več vročinskih valov kot zdajšnji odrasli, zato bomo posledice doživeli zelo neenako. Časa za korenite spremembe je vse manj oz. ga praktično ni več. Zato sem mnenja, da bi morali v pogovore o podnebnih spremembah in ključnih rešitvah za njih vključevati predvsem mlade. Moramo se izogniti »greenwashingu« oz. lažnemu oglaševanju in biti kritični do vsega kar slišimo in kar se dogaja. Treba je razmisliti širše od gospodarske škode, ki jo povzročajo vremenske skrajnosti in se odraža v denarju, katastrofe imajo tudi psihološke učinke. In kako to popraviti? Sprašujem se, če smo ljudje tega zmožni.

Ključne besede: podnebne spremembe – finančna strategija – greenwashing

1. Kaj je COP29?

Konferenca Združenih narodov o podnebnih spremembah 2024, znana kot COP29, je bila 29. konferenca pogodbenic UNFCCC, ki je potekala v Bakuju v Azerbajdžanu med 11. in 22. novembrom 2024.

Dogodek se je zaključil z dosego ključnega dogovora o finančnih strategijah za ublažitev posledic podnebnih sprememb ter podporo državam v razvoju pri prehodu na trajnostne vire energije. Med drugim so bila določena pravila in vzpostavljen register ZN za olajšanje in spremljanje mednarodnega trgovanja z ogljikovimi dobropisi.

Izbira Azerbajdžana za gostitelja konference je bila predmet kritik, saj je država velik proizvajalec nafte in plina ter je znana po avtoritarnih praksah in visoki stopnji korupcije. Poleg tega so bili številni "uradni partnerji" COP29 povezani s podjetji, ki so v neposredni lasti azerbajdžanskega predsednika Ilhama Alijeva ali njegovih družinskih članov.

Konferenco so nekateri poimenovali kar "Money COP" ("denarni COP"), saj je bila osredotočena na finančna vprašanja. Pogajalci so si prizadevali doseči nov cilj glede zneska finančne podpore, ki bi ga bogatejše države morale nameniti revnejšim za zmanjšanje odvisnosti od fosilnih goriv in prilagoditev posledicam podnebnih sprememb. Trenutno znašajo ti prispevki 100 milijard dolarjev letno, vendar se upa, da bodo narasli na več sto milijard dolarjev, države v razvoju pa si prizadevajo za znesek v višini bilijona dolarjev letno.

2. Kaj so se dogovorili in kaj je bilo doseženo?

Med ključnimi temami vrha je bilo vprašanje podnebne financiranja. Neodvisna visoka strokovna skupina za podnebne finance je ocenila, da države v razvoju do leta 2035 potrebujejo 1,3 bilijona dolarjev letno za učinkovito obvladovanje podnebnih sprememb. Ta sredstva so ključna za krepitev odpornosti, prehod na obnovljive vire energije in zaščito ranljivih skupnosti. Kljub tej nuji pa je končni dogovor na COP29 prinesel zavezo le 250 milijard dolarjev letno do leta 2035, kar predstavlja manj kot petino priporočene vsote. Tudi alternativni predlog za 300 milijard dolarjev letno ni dosegel soglasja. Ta pomanjkanje ambicioznosti resno ogroža cilje Pariškega sporazuma, zlasti omejitev globalnega segrevanja na največ 2 °C.

Strokovnjaki opozarjajo, da za dosego tega cilja potrebujemo skupne letne naložbe v višini od 7 do 8,1 bilijona dolarjev do leta 2035. Brez teh virov bo pot do neto ničelnih emisij vse težja. Države v razvoju, ki so pogosto najbolj prizadete zaradi podnebnih sprememb, vztrajno poudarjajo potrebo po večji podpori bogatejših držav. Za te države podnebno financiranje ne pomeni zgolj obvladovanja prihodnjih tveganj, temveč gre za preživetje v krizah, ki jih doživljajo že danes. Posledice podnebnih sprememb so že očitne: od uničujočih poplav v južni Aziji do hudih suš v Afriki, ki motijo življenja milijonov. Dvig morske gladine ogroža mala otoška ljudstva, medtem ko so intenzivnejši vročinski valovi in požari postali nova resničnost v Evropi in Severni Ameriki.

Pomembna tema na COP29 je bil tudi napredek pri ustanovitvi sklada za izgube in škodo, namenjenega pomoči ranljivim državam pri okrevanju po nepovratnih posledicah podnebnih sprememb. Čeprav je bil dosežen določen napredek, so ostali konkretni načrti za izvedbo nejasni, zaradi česar številne države še vedno čakajo na resnično podporo.

Pričakovanja za COP29 so bila visoka, zlasti po uspehih prejšnjih vrhov, ki so se osredotočali na opuščanje premoga in povečanje obnovljivih virov energije. A izidi v Bakuju so razočarali in odražajo nadaljnje razhajanje med razvitimi in državami v razvoju. Politične in ekonomske razlike ostajajo glavna ovira, saj zavezano podnebno financiranje pogosto ni izpolnjeno. Nato je Podnebni vrh COP v Bakuju vendarle dosegel dogovor o financiranju revnih držav, ki najbolj trpijo zaradi ogljičnega onesnaževanja bogatih držav in podnebne krize, ki jo to povzroča. Vendar je veliko držav v razvoju ogorčenih, saj menijo, da je dogovor daleč od zadostnega. Prav tako trdijo, da ni jasno, kdo bo plačal koliko – ali na kakšen način.

Kljub vsem pohvalam je podnebni vrh COP29 v Bakuju, po splošnem mnenju, zaznamovala ena najbolj konfliktnih, razdiralnih in slabo vodenih razprav v zadnjih letih. Petrostati*¹, na čelu s Savdsko Arabijo, so bili odkrito obtoženi, da so poskušali sistematično zavirati napredek na vseh ključnih področjih. Upanje je zdaj usmerjeno v Brazilijo, gostiteljico COP30, da bo prihodnje leto zagotovila bolj transparenten in učinkovit proces, brez podobnih pomanjkljivosti, ki so zaznamovale vrh v Azerbajdžanu. Na papirju se zdi, da je bil dosežen pomemben napredek – znesek, ki ga bogate države obljublajo za pomoč revnejšim pri boju proti podnebnim spremembam, se je potrojil na 300 milijard dolarjev letno. Ta cilj naj bi služil kot osnova za dodatno mobilizacijo zasebnih sredstev. Vendar so podrobnosti dogovora še vedno nejasne: ni jasno, kdo bo prispeval sredstva, koliko bo posamezna država plačala in kako bo ta denar dejansko razporejen. Znesek je prav tako precej nižji od tistega, kar znanstveniki ocenjujejo kot nujno. Po njihovih izračunih bi morale države vložiti vsaj bilijon dolarjev letno, da bi zadostno ublažile podnebne spremembe in se prilagodile njihovim posledicam. Aktivisti in številne države so zato izrazili nezadovoljstvo.

"300 milijard dolarjev do leta 2035 je naravnost žaljivo. To ni resna rešitev in tega ne smemo sprejeti kot uspeh. Ta dokument je le navidezna rešitev, ki ne odgovarja na ogromne izzive, s katerimi se soočamo," so opozorili kritiki. Medtem so ključni pogajalci poskušali situacijo prikazati v boljši luči. "Menim, da bo COP29 zapisan kot začetek nove ere podnebnih financ. Potrojili smo cilj 100 milijard," so poudarili optimisti. Vendar pa ostajajo vprašanja o izvedljivosti in zadostnosti sprejetih ukrepov odprta. Ta nov finančni cilj predstavlja zavarovalno polico za človeštvo v času, ko se posledice podnebnih sprememb poslabšujejo in

prizadevajo vsako državo. Vendar pa, kot pri vsaki zavarovalni polici, deluje le, če so premije plačane v celoti in pravočasno.

Kje torej najti upanje? Zagotovo ne v konferenčnih prostorih, kjer je potekal COP29. Po svetu trenutno poteka približno vsaj 10 bilijonov dolarjev financiranja v smeri vetrne in sončne energije. Poslovni svet prepoznava priložnosti za bogatenje, hkrati pa prispeva k koristim za naš planet, ali pač. Vsaka sončna plošča, električno vozilo in vetrna elektrarna predstavlja korak bližje koncu uporabe fosilnih goriv, ki so naš najljubši krivec za podnebne krize. Države, kot so Savdska Arabija, Azerbajdžan in morda tudi ZDA pod vodstvom Donalda Trumpa, ki zavračajo to energetske revolucijo, se bodo lahko na koncu znašle med ekonomskimi poraženci. Z vztrajanjem pri fosilnih gorivih tvega te države, da zamujajo na prehodu k trajnostnim virom energije, kar bi lahko resno ogrozilo njihovo gospodarsko prihodnost. Ta premik k obnovljivim virom energije ne prinaša le okoljskih koristi, temveč tudi ekonomske prednosti. Podjetja, ki vlagajo v zelene tehnologije, ustvarjajo delovna mesta in spodbujajo inovacije, kar vodi v dolgoročno gospodarsko rast. Hkrati pa zmanjšujejo odvisnost od nestabilnih trgov fosilnih goriv, kar povečuje energetske varnost in stabilnost. Že v prejšnjih člankih sem poudarila, da moramo, ko govorimo o trajnosti, obravnavati celotno sliko. Ne smemo se osredotočiti zgolj na okoljski vidik, temveč tudi in morda še posebej, na gospodarske in ekonomske dejavnike, saj ti žal pogosto narekujejo smer in vplivajo na vse ostale vidike. Če se države ne prilagodijo tej spremembi, tvegajo, da bodo ostale zaostale v globalni konkurenci, ki se hitro premika proti trajnostnim rešitvam. Zato je ključnega pomena, da se države zavezujejo k finančni podpori in vlaganjem v obnovljive vire energije, da bi zagotovile svojo ekonomsko prihodnost in hkrati prispevale k reševanju globalnega podnebnega izziva.

Vir: [1][4]

3. Kaj je t.i. »Greenwashing«?

Greenwashing, znan tudi kot "zeleno zavajanje", je praksa, pri kateri podjetja, organizacije ali posamezniki pretiravajo ali zavajajo glede svojih prizadevanj za varovanje okolja. S tem ustvarjajo vtis, da so njihovi izdelki, storitve ali poslovne prakse bolj okolju prijazni, kot so v resnici.

Ta strategija se pogosto uporablja za izboljšanje ugleda, povečanje prodaje ali odvrčanje pozornosti od okolju škodljivih dejavnosti. Ena najpogostejših oblik greenwashinga so zavajajoče trditve, kjer podjetja uporabljajo izraze, kot so "okolju prijazno", "zeleno" ali "trajnostno", brez ustreznih dokazov ali certifikatov. Poleg tega se pogosto poudarjajo manjši trajnostni ukrepi, medtem ko podjetje še naprej izvaja škodljive

prakse. Na primer, naftne družbe morda izpostavljajo svoje naložbe v obnovljive vire energije, čeprav večino kapitala še vedno usmerjajo v raziskovanje in črpanje fosilnih goriv. Prav tako nekatera podjetja uporabljajo simbolične ukrepe, kot je podpora okoljevarstvenim projektom, brez konkretnih sprememb pri svojih osnovnih dejavnostih.

Nepopolne in nepodkrepljene informacije z dokazi so še ena oblika zavajanja. Podjetja pogosto izpostavljajo koristi določenega izdelka, pri čemer zamolčijo celoten vpliv izdelka na okolje. Na primer, izdelek, označen kot "bio" ali "eko", morda ne izpolnjuje strogih standardov trajnosti, kar potrošnikom daje napačno predstavo o njegovem dejanskem vplivu. Greenwashing ne škodi le okolju, temveč tudi potrošnikom in resničnim prizadevanjem za trajnost. Zavajajoče zelene strategije odvrta pozornost od nujnih sprememb in zmanjšujejo pritisk na podjetja, da bi resnično sprejela trajnostne prakse. Organizacije, kot je Greenpeace, redno opozarjajo na primere greenwashinga in pozivajo k boljši transparentnosti ter strogim regulativam. Potrošnikom svetujejo, naj so previdni pri okoljskih trditvah podjetij in iščejo zanesljive certifikate ter dokaze o njihovih trajnostnih prizadevanjih. Greenwashing je pomembno prepoznati in mu nasprotovati, saj zavira resnični napredek pri reševanju podnebne krize in varovanju našega planeta.

Vir: [5][6]

4. Reakcija na COP29 v Sloveniji

Ob tem ko je potekala 29. konferenca združenih narodov o podnebnih spremembah (COP29), so predstavniki Pravnega centra za varstvo človekovih pravic in okolja (PIC), Umanotere, Greenpeace Slovenija in Focusa na novinarski konferenci pozvali vlado Republike Slovenije, naj v podnebni zakon ponovno vključi člen o odpravi subvencij za fosilna goriva.

Podnebni zakon, ki je v zadnjih fazah usklajevanja, predstavlja ključni zakon za usmerjanje politike zmanjševanja emisij toplogrednih plinov v Sloveniji. Medtem ko so lani slovenski politiki na COP28 podpirali odpravo subvencij za fosilna goriva na globalni ravni in to vključili v osnutek zakona, je člen o postopni odpravi teh subvencij v zadnji različici zakona, po posredovanju finančnega ministrstva in gospodarskih interesnih združenj, izpadel.

Prvotni osnutek Podnebnega zakona je predvideval, da bi Slovenija s 1. januarjem 2026 prenehala z vsemi proračunskimi izdatki in davčnimi olajšavami, ki spodbujajo uporabo fosilnih goriv. Utemeljitev na ministrstvu za okolje je bila jasna: »Subvencije za fosilna goriva spodbujajo njihovo rabo in posledično povečujejo emisije toplogrednih plinov. Zato je njihova odprava nujna za doseg ciljev Podnebnega zakona.« Kljub tem jasnim ciljem pa so politične izjave ostale le prazne obljube. Predsednica republike Nataša Pirc Musar je na COP28 izpostavila, da se moramo najprej dogovoriti o opuščanju fosilnih

goriv in subvencij zanje. Podobno je minister za okolje Bojan Kumer poudaril pomen časovnice za odpravo fosilnih subvencij. Vladajoče stranke so to obljubile tudi v koalicijski pogodbi. A v praksi se dogaja nasprotno – član o odpravi teh subvencij je iz predloga zakona izginil.

»Soočeni smo s shizofreno politiko. Na eni strani vlagamo milijarde v zmanjševanje emisij in trajnostni prehod, na drugi strani pa z okolju škodljivimi subvencijami še naprej spodbujamo rabo fosilnih goriv. Vlada mora izpolniti svoje predvolilne obljube in člen vrniti v zakon.«

– Aljoša Petek, PIC

»Odprava subvencij ni radikalen ukrep. Gre za nujen in enostaven ukrep, ki bi ga morali izvesti že zdavnaj. Minister za finance v Bakuju govori o zavezanosti Pariškemu sporazumu, doma pa prav njegovo ministrstvo blokira odpravo subvencij za fosilna goriva.«

– Martin Mittendorfer, Greenpeace Slovenija

»Obljube o ukinitvi teh subvencij so stare že več kot desetletje. Slovenija letno nameni več kot 100 milijonov evrov za spodbude, ki nasprotujejo ciljem zmanjševanja emisij. Če k temu dodamo subvencije letalstvu in druge posredne oblike podpore, se znesek več kot podvoji. Te subvencije ne škodijo le okolju, temveč tudi zdravju ljudi in proračunu.«

– Jonas Sonnenschein, Umanotera

»Javni denar mora biti usmerjen v javno dobro. Namesto v fosilna goriva bi morala država vlagati v železnice, javni potniški promet, obnovljive vire energije in energetske učinkovitost. Odlaganje z odpravo fosilnih subvencij bo povzročilo dražje in težje spremembe v prihodnosti.«

– Katja Huš, Focus

Slovenska vlada bi morala jemati podnebne zaveze resno. Če jih ali ne, presodite sami. Ponovno vključitev člena o odpravi subvencij za fosilna goriva v Podnebni zakon ni le korak k varovanju okolja, temveč tudi k bolj pravični in trajnostni prihodnosti za vse. Časa za ukrepanje pa zmanjkuje.

Vir: [7]

5. Podnebni zakon

Slovenska vlada je septembra 2024 razočarala z odstranitvijo ukrepa iz predloga prvega podnebnega zakona – ukinitve subvencij za fosilna goriva. Ta ukrep, ki je bil sprva predlagan kot del rešitve za zmanjšanje emisij toplogrednih plinov in okolju škodljivih praks, je bil umaknjen zaradi močnih pritiskov transportnih in gospodarskih lobijev. Subvencije, ki omogočajo vračilo trošarin za dizelsko gorivo, še naprej spodbujajo rabo fosilnih goriv in povečujejo emisije, kljub temu da so ti izdatki v

nasprotju s podnebnimi zavezami Slovenije, vključno s pariškim sporazumom. Podnebni svet in drugi strokovnjaki opozarjajo, da takšno odločanje vlade zavira napredek pri zmanjševanju emisij in spodbuja prizadevanja za trajnostno prihodnost. Poleg tega subvencije za tovorni promet povečujejo cestni promet, prispevajo k onesnaženju zraka ter obremenjujejo infrastrukturo. Čeprav vlada poudarja gospodarske razloge in konkurenčnost prevoznikov, so posledice nadaljnjega subvencioniranja fosilnih goriv že zdaj vidne – tako v obliki uničene infrastrukture kot naraščajočih emisij.

Kljub opozorilom znanstvenikov, da je ukinitve teh subvencij eden najučinkovitejših ukrepov za zmanjšanje emisij, je vlada odločitev preložila na prihodnost, kar odraža politično neodločnost in prelaganje odgovornosti na naslednje mandate. Sosednje države, kot so Avstrija, že uspešno delujejo brez teh spodbud, medtem ko Slovenija ohranja prakso, ki neposredno podpira fosilno industrijo.

Odločitev, da se ključne ukrepe podnebnega zakona prilagodi gospodarskim interesom, kaže na pomanjkanje ambicij pri reševanju podnebne krize, milo rečeno. V času, ko so vremenski ekstremi postali vsakdanja realnost, je to korak nazaj v boju proti podnebnim spremembam. Čeprav so finančne posledice ukinitve subvencij predmet razprave, pa dolgoročni stroški zaradi podnebnih sprememb, uničenja infrastrukture in zdravstvenih težav močno presegajo kratkoročne ekonomske koristi. Slovenija tako tvega, da bo ostala v primežu fosilnih goriv in izgubila priložnost za prehod na trajnostno prihodnost.

Vir: [8]

Razlaga pojmov

*1 petrostati – države, katerih gospodarstvo je močno odvisno od proizvodnje in izvoza nafte in zemeljskega plina. Te države običajno ustvarjajo velik del svojih državnih prihodkov iz teh virov, kar jim omogoča pomemben vpliv na svetovne energetske trge. Savdska Arabija, Rusija, Zahodnoafriške države, Venezuela, Katar, itd.

Vir: [3]

Literatura

- [1] *UN Climate Change Conference Baku - November 2024 | UNFCCC*, spletna stran (dostopno 29.12.2024 na spletni povezavi: <https://unfccc.int/cop29>)
- [2] *COP29: World leaders meet in Azerbaijan as UN climate talks begin*, BBC News, videoposnetek (dostopno 29.12.2024 na spletni povezavi: www.youtube.com/watch?v=xcHM_QJYcdA&t=109s)
- [3] *Petrostates in a Changing World*, Cato Institute (dostopno 29.12.2024 na spletni povezavi: www.cato.org/commentary/petrostates-changing-world)
- [4] *COP29: fury over \$300 billion climate deal*, Channel 4 News, videoposnetek (dostopno 29.12.2024 na spletni povezavi: www.youtube.com/watch?v=O1VHjMm5ZX8&t=4s)
- [5] Greenpeace Slovenija, spletna stran (dostopno 4.1.2025 na spletni povezavi: www.greenpeace.org/slovenia)
- [6] *WWF Guide to Greenwashing*, spletna stran (dostopno 4.1.2025 na spletni povezavi: www.wwf.org.uk/learn/guide-to-greenwashing)
- [7] *Besedam naj sledijo dejanja - odpravite okolju škodljive subvencije Poziv vladi ob COP29 in sprejemanju Podnebnega zakona*, članek objavljen 18.11.2024, Greenpeace Slovenija (dostopno 4.1.2025 na povezavi: www.greenpeace.org/slovenia/blog/52031/besedam-naj-sledijo-dejanja-odpravite-okolju-skodljive-subvencije-poziv-vladi-ob-cop29-in-sprejemanju-podnebnega-zakona)
- [8] *Obglavljen podnebni zakon: Slovenija bo še naprej sofinancirala tovarni promet*, N1, Avtor: Sarah Neubauer, članek objavljen 12.9.2024 (dostopno 6.1.2025 na spletni povezavi: n1info.si/novice/slovenija/obglavljen-podnebni-zakon-slovenija-bo-se-naprej-sofinancirala-tovorni-promet)